

Oude Kerk, 23 november 2025

Eeuwigheidzondag

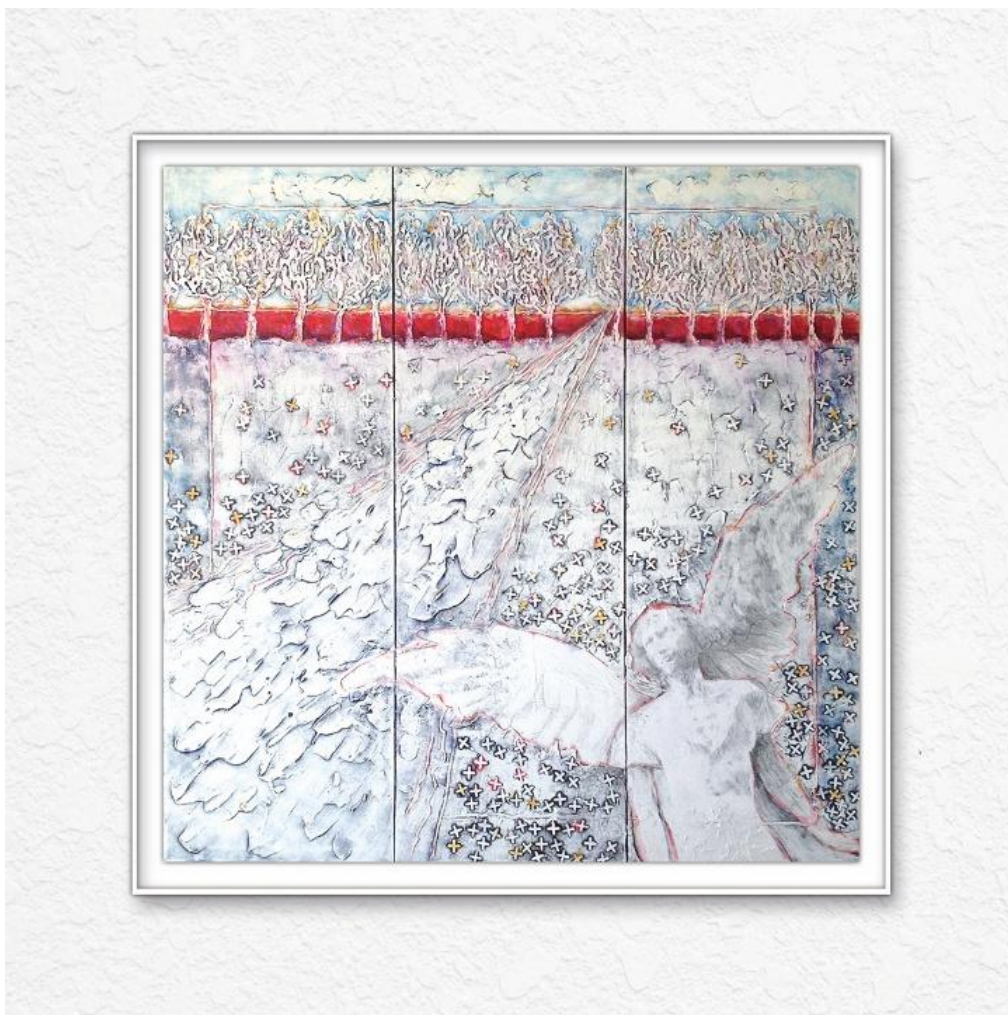
ds. Johan Meijer

gelezen: Meleachi 3: 19-24 en Lucas 21: 5-19

titel: twee dimensies

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
Lieve mensen van God,*

I

Vandaag zijn voor het laatst de kunstwerken van Richard Steunenberg te zien. Op 2 november, in de dienst waarin het Protestants Kerkkoor afscheid nam, stonden we stil bij Weg naar Eeuwigheid en vorige week in de dienst waarin we ook het Avondmaal vierden gingen we in op de gezichten van het grote werk Eerste Avondmaal, met het gezicht van Christus in het midden. Vandaag kijken we naar Weg naar Eden.

Je ziet een weg, die voert van de actualiteit van het hier en nu naar de dimensie van Gods werkelijkheid. Je stuit op een schijnbaar onneembare barrière van wereldleiders. Die zitten als kleine pasfoto's 'verstopt' in een rode haag, die op een vestingsmuur lijkt. Maar de 'Weg naar Eden' doorbreekt deze machtige lijn. Een engel voert je terug naar het Paradijs. Wij mogen die weg gaan, samen met hen die ons zijn voorgedaan in de dood: de witte kruisjes.

II

Wat de werken van Richard die wij hier in de kerk zien alle verbindt is dat ze gaan over twee dimensies. De aardse, stoffelijke dimensie van de aarde met haar wel en wee, onze biografie met al haar gebeurtenissen en de hemelse dimensie, de dimensie van de Geest, van de Ziel, van de Eeuwigheid. En die beide dimensies zitten als het waren als lagen in één kunstwerk. Zoals stoffelijke en geestelijke dimensies in één en een zelfde mensenleven kunnen bestaan.

III

Zoals ik dat zie en gezien heb bij mensen die ik mocht begeleiden op weg naar hun overgang naar het licht. Dat moment dat wij sterven noemen, of overlijden. Wanneer je zegt dat het lijden over is voor diegene, dan is het een passend woord. En wanneer je zegt dat het lichaam dood gaat, dan is sterven een goede aanduiding. Een woord als 'overgaan' vind ik ook een passende benaming. Bij de situaties van dertien van de drieëntwintig namen die we noemden, was ik als pastor betrokken. In een aantal met een intensieve begeleiding die vooraf ging. Stuk voor stuk onvergetelijke en indrukwekkende processen, die dan zo bij het noemen van de namen weer in me omgaan, bij het noemen, bij het voorbereiden. Ze vlinderen weer binnen, in woorden en in zinnen en zo zijn wij even bij elkaar aan het einde van het jaar. Niet alleen de namen, de gezichten, de verhalen vlinderen weer binnen, maar ook wat ik zelf voelde. Hoe je op elkaars weg kwam. Sommigen kende ik al vanaf het begin, sommigen leerde ik pas recent kennen. Zo zie nog zo Jasper hier de kerk binnenkomen met vader en broer, een jongen van jaar of elf, toen ik in 2008 hier begon. Of Henk Flink, die ik kende vanaf het allereerste begin. Maar ook nieuwe mensen kwamen, nieuw ingekomenen van het afgelopen jaar.

IV

Een bevriende uitvaartbegeleider zei me na een heel aantal uitvaarten samen een keer: heb jij ook een ander verhaal dan de larf en de libel? Want die ken ik nu wel een keer uit mijn hoofd. Jazeker, er zijn andere verhalen en beelden, maar de larf en de libel kwam toch herhaaldelijk voorbij en zal dat ook blijven doen. Omdat die het zo treffend zegt: dat de ziel een transformatie ondergaat, van de aardse, stoffelijke dimensie naar de dimensie van het Licht. En dat de ziel, waarin tijdelijk ons aardse lichaam huist, blijft en openbloeit tot een groter Zijn. En dat zulk spreken geen spiwiri trendy gewauwel is, maar volop Bijbels, volop in de lijn van Paulus die spreekt over een nieuwe en verheerlijkt lichaam, een opstandingslichaam, onstoffelijk. Dat zo'n beeld als een larf als wat we hier en nu zien en een libel waarin die getransformeerd wordt wel degelijk bij de Christelijke traditie past en een diep en zeker weten kan vormen voor wie gaat en voor wie voortbestaat. En dat ik dat ook een aantal keren zo heb ervaren en gezien, niet alleen bij het moment van overlijden, maar ook op de weg daar naar toe. Bij een aantal van de

genoemde namen waren de omstandigheden van het sterven zeer smartelijk, voor henzelf en voor de omstanders. Voor wie dat innerlijk toeleven er niet was door het plotselinge, het heftige einde. En bij alle namen horen de tranen van wie afscheid moesten nemen, de tranen, het verdriet, de stekende pijn, het gemis dat mettertijd eerder toeneemt dan verzacht. Het spreken over de ziel is daarbij niet bedoeld als een misplaatste troostdeken, en het neemt zeker niet de grote vragen en angsten weg, ook niet de waarom-vragen, maar het is wel een dimensie die we vanuit geloof, hoop en liefde aan de orde mogen stellen, juist als het lijden aan een ziekte, of een geestelijke pijn, of de rauwe rouw je overspoelt.

V

Juist dan is het goed om dingen niet te verzachten of weg te stoppen, maar om ze te benoemen en desnoods uit te schreeuwen. Juist dan zijn luisterende oren en open harten zo belangrijk en kun je aansluiting en verbinding vinden bij woorden en beelden die jouw situatie, jouw gevoel, jouw onmacht, jouw angst treffend uitdrukken. Dat kunnen Bijbelwoorden zijn, dat kunnen zelfs heftige Bijbelwoorden zijn, zoals die ook vandaag klonken. Er is een stroming die zegt: zulke heftige woorden van zo'n profeet Maleachi, of van die dreigende eindtijdswoorden van Jezus passen niet bij een Eeuwigheidsondag waarop je de namen van hen die voorgingen gaat noemen. Niet pastoraal. Niet geschikt. Maar zijn het niet juist de woorden en de beelden die je herkent? Die je ziet in de actualiteit van deze wereld en van jouw eigen leven?

VI

Dat is wat ik in de verbeeldingen van Richard Steunenberg zo treffend vindt, dat ze juist die rauwe werkelijkheid wél benoemen. Zoals in dit werk. Zo op het eerste gezicht vredig met het wit en de engel, een esthetisch geheel, een liefelijk beeld. Maar kijk je beter dan zie je ze: de dictators, gezicht voor gezicht, de leiders met hun ego's en hun bombardementen en hun oorlogstaal en oorlogsdaden. Je kunt ze letterlijk nemen,

gezicht voor gezicht benoemen, maar je kunt ze ook toepassen op jouw eigen persoonlijke leven, waarin de stemmen van angst en onzekerheid soms de leiding hebben, of de letterlijke vijandelijke soldaten van kwade tumoren. De tikkende tijdbommen, die onze lichamen soms zijn. De pijn, de hevige pijn soms, de benauwdheid. Als waren het onneembare vestingen. En je kent ze allenmaal, ook de muren van onbegrip waarop je stuit. Die dimensie in Richards werk, in de woorden van de profeten en van Jezus, die werkelijkheid die er is en niet ontkend mag worden, nooit, ook nooit door zalvende troost of een te snel uitgesproken: 'Komt goed...'

VII

Maar wel ook die andere dimensie waar de profeten en Jezus het over hebben en waar Richard met beeld en anderen met geluid over getuigen. De gruwel van de verwoesting heeft het laatste woord niet. De muur die een vestingswal lijkt is niet de laatste grens. Er is een doorbraak van de Geest, een doorbraak van de ziel, de eeuwigheidswaarde van God, die engelen stuurt op jouw pad om je te geleiden over een andere weg. Een weg die eeuwig is, en Licht, en die wij Paradijs mogen noemen, Eden of gouden stad. Of ziel, die huist vlak naast wat we zien. Niet alleen de mensen die ons zijn voorgegaan, maar wij allen mogen ons gedragen weten door de blijvende, duurzame, eeuwige liefde van God, waarin we mogen geloven, waarop we mogen hopen. Waarmee wij ons allen omringd mogen weten.

Amen